

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ.: 210 92 11 200-10, Fax: 210 92 33 977, www.iobe.gr
11 Tsami Karatassou, 117 42 Athens, Greece, Tel.: +30 210-9211 200-10, Fax: +30210-9233 977

Ο Κλάδος των Αλκοολούχων Ποτών στην Ελλάδα

- Περίληψη -

Νοέμβριος 2013

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Οι κρίσεις επί θεμάτων πολιτικής και οι προτάσεις που περιέχονται στην παρούσα ανάλυση, εκφράζουν τις απόψεις των ερευνητών και δεν αντανακλούν, κατ' ανάγκη, τη γνώμη των μελών του IOBE, της Διοίκησης ή των μελών του.

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε από τους:

Γρηγόρη Παύλου
Svetoslav Danchev
Γιώργο Μανιάτη

Copyright © 2013 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

<p>Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα Τηλ.: (210 9211200-10), Fax: (210 9228130 & 210 9233977) E-mail: iobe@iobe.gr - URL: http://www.iobe.gr</p>
--

Περίληψη

Στην παρούσα μελέτη εξετάζεται η πορεία του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα τα τελευταία έτη, κατά τη διάρκεια των οποίων η ελληνική οικονομία διανύει μια περίοδο βαθιάς ύφεσης. Σε αυτό το αρνητικό οικονομικό περιβάλλον, ο κλάδος κλήθηκε επιπλέον να αντιμετωπίσει τη σημαντική επιβάρυνση των τιμών των προϊόντων του από την αύξηση των συντελεστών του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης στα οινοπνευματώδη ποτά (ΕΦΚΟΠ) και του ΦΠΑ.

Στη μελέτη αποτυπώνονται οι τρέχουσες εξελίξεις στον κλάδο, εκτιμώνται οι προοπτικές του και διατυπώνονται προτάσεις στην κατεύθυνση διασφάλισης της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου. Στη μελέτη επικαιροποιείται η ανάλυση προηγούμενης μελέτης του IOBE, η οποία δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2011.

Ο αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Η συνολική συνεισφορά του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Αναλύοντας τις άμεσες, έμμεσες και προκαλούμενες¹ επιδράσεις από την τελική ζήτηση αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα προκύπτει ότι η εγχώρια προστιθέμενη αξία που παράγεται από όλες τις κατηγορίες επιδράσεων προσεγγίζει το 1,2 δισεκ. ευρώ.

Τα εισοδήματα των εργαζομένων στους προμηθευτές (παραγωγή, χονδρικό εμπόριο) και στους πελάτες (μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία, supermarkets, mini market, κ.ά.) του κλάδου, όσο και τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητες που δημιουργούν όλοι αυτοί οι κρίκοι μέσω της κατανάλωσης τους (induced effect) εκτιμώνται στα 329 εκ. ευρώ, αποδίδοντας και τους ανάλογους φόρους. Οι εταιρικοί φόροι στο σύνολο των διασυνδεδεμένων δραστηριοτήτων προσεγγίζουν τα 44 εκ. ευρώ.

Ιδιαίτερα σημαντική επίδραση καταγράφεται στην απασχόληση που «οφείλεται» στην τελική ζήτηση αλκοολούχων ποτών, η οποία προσεγγίζει τις 26,9 χιλ. εργαζόμενους. Τέλος, τα φορολογικά έσοδα από τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης Οινοπνευματωδών Ποτών υπολογίζονται για το 2012 σε 295,8 εκ. ευρώ και τα έσοδα από ΦΠΑ σε 168 εκ. ευρώ.

Πίνακας 1. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2012)

σε εκ. ευρώ	Άμεση Επίδραση	Έμμεση Επίδραση	Προκαλούμενη Επίδραση	Συνολική Επίδραση
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	517	193	450	1.161
Εισόδημα από Εργασία	104	77	148	329
Εταιρικοί Φόροι	30	2	12	44
Απασχόληση (άτομα)	12.407	5.266	9.286	26.959

¹ Οι άμεσες επιδράσεις αφορούν στο προϊόν, την προστιθέμενη αξία, τα έσοδα από φόρους εισοδήματος και την απασχόληση στα κανάλια off trade (λιανικό εμπόριο) και on trade (ξενοδοχεία - εστιατόρια). Η καταναλωτική δαπάνη για αλκοολούχα ποτά προκαλεί ένα δεύτερο γύρο επιδράσεων (έμμεσες επιδράσεις), που αφορούν στα αντίστοιχα οικονομικά μεγέθη των προμηθευτών των τελικών καναλιών διάθεσης (παραγωγή και χονδρικό εμπόριο ποτών), των προμηθευτών των προμηθευτών κ.ο.κ.. Τέλος, οι προκαλούμενες (induced) επιδράσεις είναι οι επιδράσεις στην οικονομία από την αυξημένη δαπάνη ως αποτέλεσμα του εισοδήματος που έχει δημιουργηθεί από τον κλάδο.

Κύριες τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών

Οι κύριες οικονομικές δυνάμεις που βρίσκονται πίσω από τις τρέχουσες εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών εντοπίζονται: α) στην **επίμονη ύφεση** που διέρχεται η ελληνική οικονομία, η οποία έχει οδηγήσει σε τεράστια αύξηση της ανεργίας, μείωση των μισθών, δραματική συρρίκνωση των διαθέσιμων εισοδημάτων που τροφοδοτείται και από τη δραστική αύξηση των συντελεστών των άμεσων και έμμεσων φόρων και β) **στις αυξήσεις στις τιμές των αλκοολούχων ποτών**, ως αποτέλεσμα διαδοχικών αυξήσεων του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης που επιβάλλεται στα οινοπνευματώδη ποτά (ΕΦΚΟΠ), αλλά και της αύξησης του συντελεστή ΦΠΑ.

Συγκεκριμένα, το 2012 το εθνικό εισόδημα ήταν μειωμένο κατά ¼ σε σχέση με το 2008, ενώ η ανεργία αυξήθηκε στα 1,2 εκ. άτομα, με απώλειες περίπου 826 χιλ. θέσεων σε σύγκριση με το 2008. Στις αρχές του 2013 (πρώτο τρίμηνο) η ανεργία είναι αυξημένη κατά 20% περίπου σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2012. Στο πεδίο της φορολόγησης, ο συντελεστής ΦΠΑ αυξήθηκε κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες, ενώ ο ΕΦΚΟΠ κατέγραψε άνοδο κατά 125% σε σχέση με το φορολογικό καθεστώς πριν το 2009.

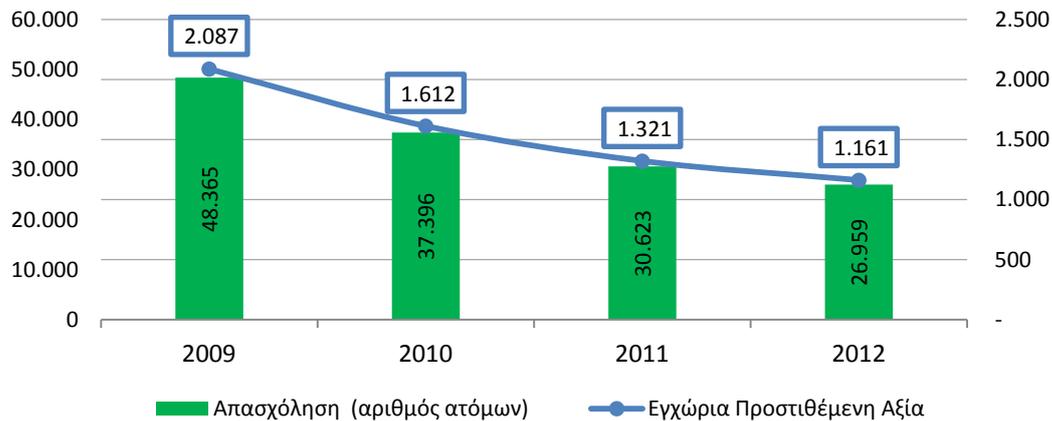
Σε αυτό το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, οι καταναλωτές έχουν μειώσει τόσο τις εξόδους για σκοπούς διασκέδασης όσο και την κατανάλωση ποτών ανά έξοδο, ενώ έχουν πραγματοποιήσει στροφή σε ποτά με χαμηλότερες τιμές (π.χ. μπύρα, κρασί, ούζο, τσίπουρο, RTD's) και σε άλλες μορφές διασκέδασης (σπίτι, από μεγάλες πίστες και clubs σε μικρότερα κέντρα διασκέδασης όπως τσιπουράδικα, bar-restaurants κ.λπ.). Ο όγκος πωλήσεων αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκε το 2012 στις 49,7 εκατ. φιάλες, μειωμένος κατά περίπου 44% σε σχέση με τις πωλήσεις το 2008. Η μείωση δεν ήταν ομοιόμορφη μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών των αλκοολούχων και ευρύτερα των οινοπνευματωδών ποτών. Τα αλκοολούχα ποτά και το ούζο εμφάνισαν την περίοδο 2008-2012 σημαντική μείωση κατά -46% και -38% αντιστοίχως, η μπύρα και το κρασί σημείωσαν σαφώς πιο ήπια κάμψη (-5% και -1% αντιστοίχως). Αντίθετα, στην κατηγορία του εμφιαλωμένου τσίπουρου καταγράφεται αύξηση κατά 17%.

Η ραγδαία πτώση των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών είχε ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας. Η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών

επηρέασε τόσο τα επιμέρους στοιχεία προστιθέμενης αξίας, εισοδημάτων από εργασία και εταιρικών φόρων, όσο και την απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών, οδήγησε σε μείωση της προστιθέμενης αξίας στα 1,2 δισεκ. ευρώ, έναντι 2,1 δισεκ. ευρώ το 2009, ενώ η απασχόληση έχει συρρικνωθεί στα 27 χιλ. άτομα από 48 χιλ. άτομα το 2009.

Διάγραμμα 2. Επιπτώσεις στην Προστιθέμενη αξία και Απασχόληση του κλάδου

Φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Ο υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚΟΠ, ο οποίος υπολογίζεται επί 100 λίτρων αιθυλικής αλκοόλης του προϊόντος, εφαρμόζεται στα αλκοολούχα ποτά (2.550€²), (ουίσκι, βότκα, τζιν κ.α.). Στα τοπικά αποστάγματα ο ΕΦΚΟΠ υπολογίζεται στο ήμισυ του φόρου των αλκοολούχων ποτών (1.275€), ενώ το τσίπουρο και η τσικουδιά διημέρων (για προσωπική χρήση) φορολογούνται με εφάπαξ κατ' αποκοπή φόρο ύψους 0,59 ευρώ ανά κιλό (ή αλλιώς 140€ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης). Η μύρα φορολογείται με διαφορετικό τρόπο, σε σαφώς χαμηλότερο επίπεδο έναντι των δύο πρώτων κατηγοριών, σχεδόν στο ¼ του επιπέδου των αλκοολούχων ποτών (650€), ενώ ο φόρος στο κρασί είναι μηδενικός.

Μέχρι το 2012, η αύξηση κατά 125% του ΕΦΚΟΠ στα αλκοολούχα είχε οδηγήσει σε αύξηση των τιμών των μη σερβιριζόμενων ποτών (off trade) κατά 33% σε σχέση με το 2009, ενώ στα σερβιριζόμενα ποτά (on trade) – συμπεριλαμβανομένης της μύρας και του κρασιού – η αύξηση ήταν ηπιότερη (7%). Οι αυξήσεις αυτές διατηρήθηκαν και στο 1^ο εξάμηνο του 2013, με ελαφρώς πτωτική τάση στην on trade αγορά, κάτι που υποδηλώνει την προσπάθεια των επιχειρήσεων να συγκρατήσουν την πτώση της ζήτησης.

Οι αυξήσεις στον ΕΦΚΟΠ, παρόλο που έγιναν σε όλες τις κατηγορίες ποτών (αλκοολούχα, μύρα, αποστάγματα) με περίπου ίση ποσοστιαία μεταβολή, επηρέασαν δυσανάλογα τα αλκοολούχα ποτά.

² Ο ΕΦΚΟΠ αποτελείται από το αμιγώς φορολογικό τμήμα των 2.450 ευρώ με την προσθήκη 4% υπέρ του ταμείου Χημικών και το τέλος χαρτοσήμου (2,4% επί ΕΦΚΟΠ + Ταμείο Χημικών), με τελικό ποσό τα 2.550 ευρώ.

Το αποτέλεσμα ήταν να ενισχυθούν τα κίνητρα για υποκατάσταση της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών με άλλες κατηγορίες οινοπνευματωδών.

Η αύξηση των φόρων και των τιμών έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις. Ειδικότερα, επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς και αυξάνει τα κίνητρα για διασυνοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών από γειτονικές χώρες με χαμηλότερους συντελεστές ΕΦΚΟΠ. Επιπλέον, ενισχύει τα κίνητρα διεξαγωγής λαθρεμπορίου και νοθείας, με αρνητικές συνέπειες στην ανθρώπινη υγεία, και, παράλληλα, τα κίνητρα για φοροδιαφυγή.

Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα φορολογικά έσοδα, τόσο μέσω του ΕΦΚΟΠ και του ΦΠΑ, όσο και μέσα από τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Ωστόσο, η πτώση της αγοράς αλκοολούχων ποτών επηρέασε τα έσοδα από τον ΕΦΚΟΠ, τα οποία μειώθηκαν το 2012 κατά 15,1% έναντι του 2011 και προσέγγισαν τα 296 εκ. ευρώ. Διαχρονικά παρατηρούνται αποκλίσεις των εσόδων που εισπράττονται από τα οινοπνευματώδη ποτά σε σχέση με τους στόχους του προϋπολογισμού. Οι αποκλίσεις αυτές διευρύνονται όταν σημειώνονται αυξήσεις στους συντελεστές και συνήθως διορθώνονται μέσα σε 1-2 έτη. Ωστόσο, μετά το 2010 εκτιμάται ότι εμμένουν, καθώς για το 2012 η διαφορά εισπράξεων και στόχου έφτασε τα 60 εκ. ευρώ, το 17% δηλαδή των συνολικών προσδοκώμενων εσόδων, ενώ το 2011 η απόκλιση είχε φτάσει τα 92 εκ. ευρώ.

Σενάρια επαναπροσδιορισμού της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά

Η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης εκτιμάται ότι θα προκαλέσει περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στον κλάδο, καθώς η οικονομική του δραστηριότητα δεν αναμένεται να ανακάμψει σύντομα. Ενδεχόμενοι θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας εκτιμάται ότι δεν θα μεταφραστούν άμεσα σε αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος. Έτσι, ο άμεσος και ίσως μοναδικός μοχλός επαναπροσδιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας του κλάδου είναι η μεταβολή του συντελεστή ΕΦΚΟΠ. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν οι προοπτικές του κλάδου και οι αντίστοιχες επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας και στα φορολογικά έσοδα, υπό δύο σενάρια: α) ένα **βασικό σενάριο αναφοράς**, στο οποίο υποθέτουμε διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών και β) ένα **εναλλακτικό σενάριο** στο οποίο υποθέτουμε τη σταδιακή αποκλιμάκωση ΕΦΚΟΠ μέχρι το 2016.

Σενάριο αναφοράς: Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών συνεχίζει την πτωτική της πορεία, φτάνοντας το 2016 τα 48 εκ. φιάλες, έναντι 88 εκ. το 2008. Μια τέτοια εξέλιξη, αν επαληθευτεί, θα έχει αρνητικές συνέπειες για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων που συνδέονται με τον κλάδο, την απασχόληση και τα έσοδα του δημοσίου από όλες τις πηγές. Παρόλο που η εκτιμώμενη μείωση των πωλήσεων για την περίοδο 2014-2016 είναι ήπια, εκτιμάται ότι η βιωσιμότητα πολλών επιχειρήσεων που διατηρούν τη λειτουργία τους την τελευταία τριετία με αρκετές δυσκολίες, δεν θα μπορεί να παραταθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τα φορολογικά έσοδα το 2016 από τον ΕΦΚΟΠ θα είναι

χαμηλότερα κατά 22 εκ. ευρώ, ενώ αν ληφθούν υπόψη και τα έσοδα από τον ΦΠΑ, οι «απώλειες» φορολογικών εσόδων φτάνουν τα 36 εκ. ευρώ. Η απασχόληση αναμένεται να υποχωρήσει εκ νέου, με τις απώλειες τόσο από εργοδοτικές εισφορές, φόρους εισοδημάτων φυσικών προσώπων, όσο και από αυξημένα επιδόματα ανεργίας να εκτιμώνται σε 45 εκ. ευρώ περίπου. Οι απώλειες αυτές θα πρέπει να προστεθούν στις ήδη εκτιμηθείσες των τελευταίων ετών.

Σενάριο σταδιακής αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ: Η διαμόρφωση του σεναρίου αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ συνδέεται με την ευρύτερη ευρωπαϊκή στρατηγική σύγκλισης των φορολογικών συντελεστών, αλλά και με την προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας. Έτσι, στο εναλλακτικό σενάριο εξετάζεται το ενδεχόμενο μείωσης του συντελεστή κατά 250€ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ετησίως μέχρι το 2016, με αφετηρία το 2014 με τελικό στόχο να διαμορφωθεί ο συντελεστής ΕΦΚΟΠ στα 1.770€ (ΕΕ27 μ.ο. 1.733€), σε επίπεδα υψηλότερα από τον Ιανουάριο του 2010.

Η εκτιμώμενη πτωτική πορεία της αγοράς αναμένεται να αντιστραφεί στο σενάριο βαθμιαίας μείωσης του φόρου, με την κατανάλωση να έχει αυξητική τάση μέχρι το 2016, χωρίς ωστόσο να υπερβεί τα επίπεδα του 2011. Η εξέλιξη αυτή θα βελτιώσει τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου, καθώς και τα συνολικά καθαρά δημόσια έσοδα σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς.

Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι η μείωση του φόρου θα οδηγήσει σε:

- Αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ, σε σύγκριση με το βασικό σενάριο.
- Συγκράτηση της απασχόλησης, αύξηση των εργοδοτικών εισφορών και μείωση των επιδομάτων ανεργίας.
- Αύξηση των εισοδημάτων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας που θα τροφοδοτήσει με επιπλέον κατανάλωση και φόρους την οικονομία.
- Μείωση των εσόδων από ΕΦΚΟΠ, η οποία όμως αντισταθμίζεται από την αύξηση των εσόδων από τις άλλες πηγές.

Συγκεκριμένα, σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς προκύπτει ότι η αύξηση των εσόδων από τον ΦΠΑ προσεγγίζει την τριετία 2014-2016 τα 40,3 εκ. ευρώ. Εξαιτίας της αύξησης των πωλήσεων αναμένονται 2.991 περισσότερες θέσεις εργασίας στο σύνολο της οικονομίας. Η αύξηση στην απασχόληση και η διατήρηση αρκετών επιχειρήσεων στην οικονομία εκτιμάται ότι θα αποδώσει επιπλέον 21,4 εκ. ευρώ από τη φορολόγησή τους, ενώ οι εργοδοτικές εισφορές θα είναι αυξημένες κατά 23,8 εκ. ευρώ σε σχέση με το βασικό σενάριο. Ταυτόχρονα, ο σημαντικός περιορισμός των απωλειών θέσεων εργασίας θα εξοικονομήσει δαπάνες από τα επιδόματα ανεργίας τα οποία υπολογίστηκαν στο βασικό σενάριο, ύψους 15,5 εκ. ευρώ, κατ' ελάχιστον, καθώς πέρα από τη συγκράτηση της απασχόλησης αναμένεται και ενίσχυσή της σε σύγκριση με το βασικό σενάριο. Έτσι, το συνολικό επιπλέον όφελος είναι 6,3 εκ. ευρώ στην τριετία 2014-2016.

Πίνακας 2. Διαφορά εσόδων σε σύγκριση με το βασικό σενάριο

	Σύγκριση σεναρίων	2014	2015	2016	Σύνολο 2014-2016
	Πωλήσεις (φιάλες)	2.257.595	4.690.746	7.330.018	14.278.359
	Αριθμός εργαζομένων	940	997	1.054	2.991
Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)	Φορολογικά Έσοδα από ΕΦΚΟΠ	-15,0	-31,1	-48,6	-94,6
	Φορολογικά Έσοδα από ΦΠΑ	6,4	13,3	20,6	40,3
	Φορολογικά Έσοδα Εισοδημάτων	3,4	7,1	10,9	21,4
	Σύνολο φορολογικών εσόδων	-5,1	-10,8	-17,1	-32,9
Μη Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)	Επιδόματα Ανεργίας (εξοικονόμηση)	4,9	5,2	5,5	15,5
	Εργοδοτικές Εισφορές	3,8	7,8	12,1	23,8
	Σύνολο μη φορολογικών εσόδων	8,7	13,0	17,6	39,3
	Σύνολο Εσόδων (σε εκ. ευρώ)	3,6	2,3	0,5	6,3

Το αποτέλεσμα αυτό δεν αντανακλά απόλυτα τις συνολικές θετικές επιδράσεις στην οικονομία, καθώς η μείωση του φορολογικού συντελεστή, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να αποδώσει ακόμα περισσότερα οφέλη.

Επιπλέον θετικές επιδράσεις από τη συστηματική παρέμβαση στην αγορά αλκοολούχων ποτών.

Η μείωση του φόρου, σε συνδυασμό με τη λήψη διαρθρωτικών μέτρων (αποτελεσματική εφαρμογή αγορανομικών ρυθμίσεων, εντατικοποίηση ελέγχων κ.ά.), εκτιμάται ότι θα έχουν θετικές επιδράσεις στον κλάδο και συνολικά στην οικονομία, προκαλώντας βελτιώσεις:

- Στην **απασχόληση**: Συγκράτηση της απασχόλησης με θετικές επιδράσεις στις εργοδοτικές εισφορές και στη μείωση των επιδομάτων ανεργίας.
- Στα **εισοδήματα**: Αύξηση εισοδημάτων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας που θα τροφοδοτήσει με επιπλέον κατανάλωση και έσοδα από φόρους ολόκληρη την οικονομία.
- Στα **φορολογικά Έσοδα**: Αύξηση εσόδων από ΦΠΑ, σε σύγκριση με το βασικό σενάριο και αύξηση από τους φόρους εισοδήματος.
- Στο **βαθμό εισπραξιμότητας των φόρων**: Βελτίωση «εισπραξιμότητας» φόρων. Στην on trade αγορά (bar, restaurants) η απουσία ελέγχων, αλλά και το κίνητρο φοροδιαφυγής εξαιτίας της υψηλής φορολόγησης, έχει «εκθρέψει» το φαινόμενο μερικής έκδοσης αποδείξεων και απόδοσης ΦΠΑ (collection rate), περίπου στο 70% σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις.
- Στη **συρρίκνωση του λαθρεμπορίου ποτών**: Ο υψηλός φορολογικός συντελεστής δημιουργεί ισχυρά κίνητρα για τέτοιου είδους δραστηριότητες.
- Καταπολέμηση της **παράνομης παραγωγής** και κατ' επέκταση της **διακίνησης του τσίπουρου διημέρων** με θετικές επιπτώσεις στα δημόσια έσοδα και στη δημόσια υγεία.
- **Βελτίωση του τουριστικού προϊόντος**, ειδικά σε σχέση με ανταγωνιστικές μεσογειακές χώρες, όπου ο ΕΦΚΟΠ είναι σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα.

Λαθρεμπόριο αλκοολούχων και αποσταγμάτων

Το φαινόμενο της λαθρεμπορίας αλκοολούχων ποτών έχει λάβει πλέον μεγάλες διαστάσεις λόγω της απουσίας ελέγχων και της αύξησης του ΕΦΚΟΠ. Σύμφωνα με φορείς της αγοράς, το λαθρεμπόριο αλκοολούχων εκφρασμένο σε φιάλες εκτιμάται ότι άγγιξε τα 8,2 εκ. φιάλες το 2012, οι οποίες διακινούνται χωρίς την είσπραξη ΕΦΚΟΠ, ενώ οι απώλειες που δημιουργούνται αφορούν και τη μη είσπραξη ΦΠΑ (~30%). Η **απώλεια φορολογικών εσόδων** από τη μη καταβολή του ΕΦΚΟΠ σε ποτά που διακινήθηκαν παράνομα, προσεγγίζει τα **41,8 εκ. ευρώ** (χωρίς τα έσοδα από ΦΠΑ και χωρίς να συμπεριλαμβάνεται το τσίπουρο διημέρων).

Παράλληλα, εκτιμάται ότι οι οικονομικές επιπτώσεις από το παράνομο εμπόριο **τσίπουρου διημέρων** λαμβάνουν επίσης μεγάλες διαστάσεις. Το τσίπουρο διημέρων κατευθύνεται για οικιακή χρήση ή για εμπορία έως μια συγκεκριμένη ποσότητα ανά παραγωγό. Στην πραγματικότητα, πέρα από τις ποσότητες που δηλώνονται ως τσίπουρο διημέρων με την καταβολή του ανάλογου φόρου (0,59 €/κιλό προϊόντος), διοχετεύονται στα κανάλια εμπορίας και τελικής κατανάλωσης πολύ μεγαλύτερες ποσότητες. Σύμφωνα με φορείς της αγοράς ο όγκος τσίπουρου που διακινείται παράνομα είναι περίπου 1,2 εκ. 9λιτρα κιβώτια ή 10,8 εκ. λίτρα, ενώ πρόσφατες εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών (Επιτροπή για την επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών) ανεβάζουν το ύψος της παράνομης εμπορίας ακόμα και στα 18 εκ. λίτρα. Σε κάθε περίπτωση όμως, ακόμα και με τις πολύ συντηρητικές εκτιμήσεις (10,8 εκ. λίτρα) οι εκτιμώμενες απώλειες από έσοδα ΕΦΚΟΠ υπολογίζονται σε **55,1 εκ. ευρώ ετησίως**, ενώ οι απώλειες από ΦΠΑ εκτιμώνται ελαφρώς χαμηλότερες, καθώς ένα τμήμα από τα παράνομα ποτά διακινούνται στην αγορά με την αντίστοιχη έκδοση παραστατικού. Έτσι, με τη συντηρητική υπόθεση ότι τουλάχιστον το 30% των παράνομων ποσοτήτων δεν αποδίδει ΦΠΑ, οι απώλειες ανέρχονται στα **42,6 εκ. ευρώ ετησίως**. Συνεπώς, οι απώλειες φορολογικών εσόδων από την παράνομη παραγωγή και εμπορία τσίπουρου υπό το καθεστώς των διημέρων ανέρχονται σε **97,7 εκ. ευρώ** ανά έτος.

Ο **περιορισμός του λαθρεμπορίου αλκοολούχων ποτών** και της **παράνομης εμπορίας του τσίπουρου διημέρων** με τον περιορισμό των κινήτρων λόγω μείωσης του φόρου αλλά και με συντονισμένους ελέγχους εκτιμάται ότι θα συνεισφέρει στα φορολογικά έσοδα, τη δημόσια υγεία, τη βιωσιμότητα πολλών επιχειρήσεων και την απασχόληση, ενδυναμώνοντας το πλαίσιο λειτουργίας των υγιών επιχειρήσεων.

Συνολικές επιδράσεις

Συνεπώς, πολλαπλασιαστικές θετικές επιδράσεις μπορούν να προκύψουν από τη σταδιακή αποκλιμάκωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ, την εντατικοποίηση των ελέγχων στην αγορά, (είσπραξιμότητα φόρων, διακίνηση φορτίων, έλεγχος εμπορίας τσίπουρου διημέρων) και την ελαχιστοποίηση των κινήτρων για την παράνομη εμπορία ποτών για οικιακή χρήση. Στον παρακάτω πίνακα υπολογίζονται οι βελτιώσεις στα δημοσιονομικά έσοδα, για κάθε βήμα «διόρθωσης», τόσο στον περιορισμό του παράνομου εμπορίου, όσο και στη συλλογή των φόρων.

Πίνακας 3. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών

		(collection rate – on trade)			
		75%	80%	90%	100%
1	Βελτίωση είσπραξης ΦΠΑ (collection rate)*	24,6	49,2	98,4	123,4
*Στο Collection rate τα ποσοστά (%) αντιστοιχούν σε εκατοστιαίες μονάδες, π.χ. 70%, 75%					
		% βελτίωσης			
		5%	10%	20%	50%
2	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια - (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚΟΠ)	5,0	10,0	19,9	50,0
3	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια - (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ)	4,1	8,2	16,4	41,0
4	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων τσίπουρου διημέρων στα νόμιμα κανάλια - (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚΟΠ)	6,9	13,7	27,4	68,6
5	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων τσίπουρου διημέρων στα νόμιμα κανάλια - (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ)	6,4	12,8	25,6	64,0
6	Πρόσθετα έσοδα από τη μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ (Σενάριο Α)	6,3	6,3	6,3	6,3

Προκειμένου οι στόχοι που μπορεί να τεθούν να είναι ρεαλιστικοί, θεωρούμε ότι κάθε μέτρο θα βελτιώσει τα έσοδα, αλλά όχι στο μέγιστο δυνατό βαθμό και όχι με την ίδια ένταση ανά μέτρο. Ειδικότερα, η **βελτίωση της είσπραξης ΦΠΑ** κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες (από 70 σε 75%) μπορεί να αποδώσει περίπου 24,6 εκ. ευρώ **επιπλέον** έσοδα στην τριετία. Θεωρείται ρεαλιστικός στόχος στο βαθμό που η εντατικοποίηση των ελέγχων στην on trade αγορά και η ταυτόχρονη μείωση των κινήτρων για φοροδιαφυγή μέσω αποκλιμάκωσης των φορολογικών συντελεστών μπορούν να αποδώσουν άμεσα επιπλέον φορολογικά έσοδα.

Ο **περιορισμός του λαθρεμπορίου** ποτών, λόγω μείωσης του κινήτρου που προκύπτει από τον υψηλό ΕΦΚΟΠ αλλά και εντατικοποίησης των ελέγχων, εκτιμάται ότι θα μειώσει τη διακίνηση παράνομων ποτών κατά 10% ετησίως, με επιπλέον έσοδα **18,2 εκ. ευρώ** από ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ στην τριετία. Η εφαρμογή των υφιστάμενων κανονισμών και η εντατικοποίηση των ελέγχων, τόσο στα σύνορα, όσο και στην εσωτερική αγορά εκτιμάται ότι μπορεί να αποδώσει πολύ περισσότερο, ωστόσο για τις ανάγκες μιας συντηρητικής εκτίμησης, τα επιπλέον έσοδα στην τριετία αναμένεται να διαμορφωθούν στα 18,2 εκ ευρώ.

Οι μεγάλες απώλειες φορολογικών εσόδων και οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία που πηγάζουν από το τμήμα της παράνομης παραγωγής και εμπορίας του **τσίπουρου διημέρων**, επιτάσσουν άμεσα μέτρα εντατικών ελέγχων για το μετριασμό του φαινομένου. Ο περιορισμός της παράνομης εμπορίας τσίπουρου διημέρων, με τη λήψη μέτρων, αναμένεται να αποδώσει επιπλέον **44,2 εκ. ευρώ** ετησίως ή **132,6 εκ. ευρώ** στην τριετία, από ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ.

Με βάση τα ανωτέρω, **τα δυνητικά δημοσιονομικά οφέλη από μια συνολική παρέμβαση στην αγορά των αλκοολούχων ποτών, φτάνουν στα 182 εκ. ευρώ στην τριετία 2014-2016.**

Συνοψίζοντας, **στη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών** μπορεί να συμβάλλουν τα εξής:

- **Σταδιακή μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ.** Σύγκλιση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε βάθος τριετίας.
- **Εντατικοποίηση των ελέγχων**, τόσο στα σύνορα, όσο και επιτόπια στην εγχώρια αγορά:
 - o για τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου και
 - o την ελαχιστοποίηση των κινήτρων για την παράνομη εμπορία του τσίπουρου διημέρων.
- **Εξασφάλιση ίσων όρων εμπορίας** για τα αποστάγματα (ούζο, τσίπουρο), κοινή φορολόγηση για τα τοπικά αποστάγματα που διοχετεύονται στα κανάλια εμπορίας (π.χ. τσίπουρο διημέρων που παρανόμως διοχετεύονται για εμπορία).
- Έλεγχος για τον **τρόπο συσκευασίας και εμπορίας** τσίπουρου διημέρων.
- **Συντονισμός ελεγκτικών μηχανισμών** για καλύτερη αποτελεσματικότητα.

- **Δημιουργία Ομάδας Εργασίας** με συμμετοχή των αρμόδιων υπηρεσιών και των επιχειρήσεων του κλάδου για την καταπολέμηση της νοθείας/λαθρεμπορίου οινοπνευματωδών ποτών που αποβαίνει εις βάρος των δημοσίων εσόδων και δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις του κλάδου.
- Εκτίμηση των **δυνατοτήτων συνεισφοράς των επιχειρήσεων** στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (π.χ. Χορηγία ειδικού εξοπλισμού στις ελεγκτικές αρχές για τον εντοπισμό παράνομα διακινούμενων φορτιών προϊόντων).